

HANGYA közgyűlés

2009. november 9.

Közgyűlési összefoglaló

A HANGYA 2009. november 6.-án megtartotta a **2009. évi rendes közgyűlését**. A közgyűlésen **Font Sándor úr, az Országgyűlés Mezőgazdasági Bizottságának elnöke** fejtette ki álláspontját a szövetkezeti jövőről. A közgyűlésre a **HANGYA** vitaanyagot bocsátott ki, melyben összegezte **stratégiáját**, hogy a szövetkezetnek, mint a vidéki gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai nemzeti intézményrendszerének működéséhez milyen ágazatpolitikai döntések, és szabályozási teendők szükségesek. (A vitaanyagot lásd a honlap belső oldalain.)

A tisztújító közgyűlés ismét **Szeremley Bélát** választotta **elnöknek**, **alelnökök Adamcsik László, dr. Eke Sándor és Hódi Pál** lettek.

A közgyűlésen átadásra kerültek az Igazgató Tanács által adományozott HANGYA szövetkezeti kitüntetések. (A kitüntetettek névsora a szervezeti hírekben olvasható.)

A HANGYA javaslata a jövő agrárprogramjához (indító vitaanyag)

A HANGYA Szövetkezeti Együttműködés tagszervezetei tisztelettel felajánlják program javaslatukat és partnerségüket valamennyi politikai pártnak és társadalmi szervezetnek, amely tenni akar a magyar vidék, és benne az agráriumban élők felemeléséért. Javaslataink arra kívánják felhívni a figyelmet, hogy a termelők szövetkezeti összefogása milyen előnyöket kínálhat a jövő agrárpolitikájában..

Előljáróban kinyilvánítjuk ugyanakkor, hogy minden olyan más javaslattal egyetértünk, amely eszközeivel ugyancsak elősegíti a vidéken élők helyben maradását és életminőségének javítását.

A magyar élelmiszergazdaság és vidékfejlesztés összehasonlítása a világ fejlett agrárgazdaságú országainak, - ezen belül különösen az EU tagállamok - gyakorlatával számos olyan szerkezeti hiányosságot, és válságjeget mutat,

amelyek orvoslása nem nélkülözheti a hatalmon levő kormány tudatos és átfogó segítségét. A falusi lakosság saját bőrén tapasztalhatta meg a rendszerváltás óta eltelt húsz év kormányzatainak sorozatosan változó koncepcióit, az ebből származó bizonytalanságot, a vidék sorsa iránti változó intenzitású és hatékonyságú érdeklődést és gyakran a nemzeti elkötelezettségének hiányát.

A globalizáció hatásaként a belföldi élelmiszer-forgalmazás mintegy kétharmadát ma már néhány áruházi lánc tartja a kezébe, akik nemcsak fogyasztási igényeket közvetítenek, hanem diktálnak a szervezetlen termelőknek.

A koncentrált kereslettel szembeni termelői összefogásának megerősödését jelentősen akadályozta az agrárkormányzati partnerség hiánya, amely különösen hátrányos volt az elmúlt években. Helytelenítjük, hogy az Európai Unióban jól bevált társadalmi értékrenddel szemben a jelenlegi kormányzati ciklusban mind a törvényi, mind a tárcaszintű szabályozásokban a szövetkezeti értékek és a munkaalapú, termelői érdekű, közösségi partnerség folyamatos gyengítése történt.

Az Európai Unió tagjaként Magyarország számára egyre inkább nyilvánvaló, hogy nemzetközi versenyképességünk romlásához, a munkaigényes tevékenység leépüléséhez, falusi munkanélküliséghez, így összességében **zsákutcás fejlődéshez vezet a szövetkezeti rendszerfejlesztés hiánya.** Ezt a gondot fokozza a korábbi mgtsz-ek, valamint más termelői szervezetek társasággá alakítása kormányzati segédlettel.

Az eddigi nagybirtok-centrikus agrár- és vidékfejlesztési politika gyakorlatának radikális megváltoztatására van szükség, mert e nélkül az EU forrásai sem lesznek elérhetőek a kormányzat, s ez által a termelők számára sem, miközben a növekvő tömegtermelés az agrárium válságát tovább mélyíti. A világkereskedelmi tárgyalások hatására a 2013 utáni EU pénzügyi tervezési ciklusban várhatóan tovább csökken a termékhez/termeléshez kötődő ú.n. I. pilléres támogatás nagyságrendje. Ennek, és az EU adófizetők egyre élesebb kritikája következtében maguk az ágazati támogatások is csak akkor válnak megőrizhetővé, ha fokozottabban kapcsolódnak a szélesebb társadalmi célt szolgáló, népességmegtartó vidékfejlesztési jogcímekhez.

A globalitás káros hatásainak enyhítése, kiszűrése, sőt nemzeti előnnyé formálása érdekében, olyan jól pozícionált nemzeti nagyvállalatok alakultak ki ill. működnek a fejlett országokban, amelyeket Japánban, vagy Dél-Koreában

kereskedőházaknak neveznek, ugyanakkor ezt az üzleti megoldást Nyugat-Európában az élelmiszeripari és logisztikai kapacitásokat üzemeltető

szövetkezeti rendszerek képviselik. Ezt a gondolatot a brazil mezőgazdasági csodát miniszterként irányító Roberto Rodriges úr 2001-ben a szöuli szövetkezeti világkonferencián a következőképp összegezte: **„a szövetkezetek nemzeti formája fegyver a globalizáció és a multinacionális cégek ellen”**. Az Európai Unió belül ezért a szövetkezeti rendszereknek fontos szerepe van a **nemzetgazdasági egyensúly** megteremtésében, mivel a versenyjogot nem érintő támogatásuk lehetővé teheti a **nemzeti jövedelem kiáramlásának megakadályozását**. Ez a gazdasági előnyein túl a nemzeti tudat megerősítését is szolgálja.

A gazdasági válság felszínre hozta a magyar agrárágazat sebezhetőségének azon problémáit, amelyeknek intézményes megoldása a csatlakozás előtti és utáni kormányzatok feladata lett volna. Az EU folyamatait is figyelembe vevő, ugyanakkor távlatos nemzeti agrár- és vidékfejlesztési politika hiánya egy dél-amerikai típusú változás irányába taszítja az országot. A jelenlegi és jövőben várható hátrányos következményekért valamennyi politikai erő felelősséggel tartozik.

A vidék jövője szempontjából nélkülözhetetlen egy aktívan menedzsel, termelő-centrikus, a részfoglalkozást is kezelni tudó gazdaság- és piacfejlesztő program mielőbbi beindítása, amelyet az alábbiakban vázolunk.

Agrár-kisvállalkozók beszállítói rendszere

A mezőgazdasági alapanyagot előállító termelők többsége – az EU-n belül, és hazánkban is – kis- és középvállalkozásban, jellegzetesen családi vállalkozási formában működik. Az általuk előállított mezőgazdasági termék valójában csak nyersanyag, amelynek fogyasztásra kész és „kiszerezelt”, kiskereskedelmi forgalmazásra alkalmas élelmiszerré alakítása minden esetben „termék-specifikus” élelmiszeripari feldolgozást igényel.

Az élelmiszer-feldolgozóipar integrál, összegyűjti az ipari feldolgozásra alkalmas, egyforma minőségű, származás szerint élelmezés-egészségügy szempontjából garantált, megfelelő mennyiségű árut. A nagytömegű árumennyiség előállításában sok-sok kis- és családi vállalkozás vesz részt, szakosodott formában. Ha az élelmiszeripari üzem **termelői tulajdonú** tejfeldolgozó, vágóhíd, gabona (köz-) raktár, vagy pld. hűtőház, akkor nemcsak az átvételi biztonság növekszik meg, hanem a termelő fizetési és jövedelem garanciát is kap, amely folyamatban az állam közigazdasági szabályozásán keresztül az egész

piacot is tudja befolyásolni.

Az agrártermeléssel foglalkozók döntő többsége valamilyen formában rászorul szűkebb vagy tágabb környezetének segítségére, mivel a saját családi gazdaságában - legtöbbször részfoglalkozásban - előállított árumennyiség viszonylagos kicsinysége, romlandósága és a nyersanyag-feldolgozási igénye elengedhetetlenné teszi az összefogáson alapuló gazdasági érdekérvényesítő képesség növelését. Az **európai piac globális méretű piac, ahol a koncentrált kereslettel szemben jelenleg csak koncentrált kínálattal tudnak a gazdák helyt állni.** A termelőknek ugyanakkor mindent meg kell tenniük az önkormányzati védelem alatt álló **helyi piacok** kifejlesztése érdekében, ahol a helyi vevők garantált minőségű, - genom és allergizáló adalék mentes, - **hazai előállítású élelmiszereket** vásárolhatnak, a multinacionális cégek gyakran bizonytalan eredetű áruinál kedvezőbb feltételekkel.

Ha a gazdálkodók önállóságukat meg akarják őrizni a mezőgazdasági alaptevékenységük eredményességét javító, értékét növelő és termékeiket piacra-segítő társulásokban, akkor egyedül a **szövetkezeti jogi keret** jöhet számításba. Minden más társulási forma esetében az alapító tagok kivásárolhatók, kizoríthatók a vállalkozásból. Ezáltal előbb-utóbb nem a tagok számára fontos üzem-kiegészítő tevékenység és átvételi garancia ügye, hanem a gazdák családi vállalkozásaitól érdekeltségében elszakadt tőkehozadék válhat meghatározóvá.

A szövetkezet olyan társulás, melyben több önálló gazdaság valamely szolgáltatást, gazdálkodási műveletet közös üzemben végez, vagy végeztet el, úgy azonban, hogy az egyes gazdaságokat egyébként független különállásukban meghagyja. A szövetkezet a tagok tevékenységét előmozdító szerveződés, valójában egy **saját kisvállalkozói beszállító rendszer.**

A szövetkezetek társadalmi-gazdasági környezetében, egyik oldalon a **piac** van, a másik oldalon, pedig az **emberek boldogulásának igénye.** **A családi tradíciókat őrző családi gazdaság is csak akkor tartható fent folyamatában, ha az egyéni teljesítményeket értékelő munka-jövedelem elsődlegessége érvényesül a társulásokban a tőke-jövedelemmel szemben. A jövedelem biztonsága maga a kiszámíthatóság!** A termelő nem rendelkezik **valós piaci információval**, így a **piaci kockázat** hátrányainak többsége visszahárul reá, miközben a **jövedelem elosztásra nincs ráhatása.** A termékpálya szakaszok egymástól elkülönült - sőt leggyakrabban ellenérdekű - tulajdonosi pozíciója következtében, vagy

aránytalanul megdrágul a végtermék a szakaszonként ráakodó ÁFA és nyereség-igény miatt, ami eladhatatlanná teszi a terméket, vagy "üzembiztosan" tönkreteszi a termelőt a leszorított átvételi ár miatt.

A piacra-jutáshoz nem elegendő a jó minőségű termék, a megfelelő hatékonyságú termelés és kedvező költség, illetve a magas EU. ill. hazai támogatás, mindezek realizálásához **érdekérvényesítő piaci szervezet**re is szükség van. Ezt a szolgáltató feladatot végzik a termelői tulajdonban levő szolgáltató (raktárház, logisztikai központ) és az élelmiszeripari feldolgozást végző (hűtőház, tejüzem, vágóhíd, pinceszövetkezet stb.) szövetkezetek.

A termelők értékesítési együttműködése - a globális piaci viszonyok között is - **alku-pozíciót** hoz létre, jelentősen megerősítve a termelők értékesítési folyamatban betöltött helyzetét.

A részfoglalkozás, mint mezőgazdasági sajátosság

A részfoglalkozás sokszínűsége kifejezetten a falusi emberek és az agrár-termelők **gazdasági kényszere**, amely **együttműködések**et is feltételez. Minden részfoglalkozású személy sajátos egyéni körülmények között vállalkozik mezőgazdasági termelésre. Ebben a vállalkozásában nemcsak szellemi és fizikai képességei, hanem családi körülményei gyakorolnak hatást a főmunkaidőn kívüli tevékenység tárgyának megválasztásában. Ezért a feltételek alakulásához időről-időre alkalmazkodnia kell, esetenként terméket kell váltani. A termékváltás mellett a birtokszerkezet a tulajdoni, illetve használati viszonyok, a vetésváltás szükségessége, a szaktanácsadás és más feltételek is alakítják a részfoglalkozás tartalmát.

A mezőgazdasági tevékenység jelentős része ciklikus és szezonális jellegű, ezért a főfoglalkozású gazdálkodók mellett **jelentős részfoglalkozású** kisegítőre is szükség van a hatékony termelés érdekében. Különösen ott fontos ez, ahol a település vagy a gazdák kis tőkeereje miatt az egyéb - nem mezőgazdasági jellegű - tevékenységek is csak részfoglalkozású személyt igényelnek.

Az agrárgazdaság bázisán kezelt részfoglalkozások, így a turizmus, a környezetvédelem, vagy a fenntartható vidékfejlesztés egyéb anyagi és társadalmi alapjai sem rendezhetők intézményesítésük nélkül nem növelhető a vidéki foglalkoztatottság sem.

Egyéni és társadalmi felelősség

Az egyes gazdálkodó (kis- és nagygazda, családi, vagy társas vállalkozó), aki a spekulációval szemben a munkajövedelmet, a vállalozási biztonságot tekinti meghatározónak, nem tehet másként önállóságának megőrzése érdekében, mint keresi a szövetkezeti összefogódzkodás lehetőségét gazdatársaival, mert a jelenlegi rossz szövetkezeti szabályozás ellenére is csak ott érvényesülhet a személyek szabadságát kifejező egy tag egy szavazat.

Az egyes felelős érdekképviselő, amely valóban tenni akar a szövetkezésért, az azokban működő, vagy afelé orientálódó tagjainak érdekeiért, azt az összefogást keresi, más hasonlóképpen gondolkodó érdekképviselővel. Csak érdekképviselői összefogással kerülhetők el a termelők megosztottsága miatti károk és jövedelem kiesések. Nem lehet csupán egy-egy gazdálkodói réteget megjelenítő érdekképviselőre építeni, a magyar áruk piacra jutását segítő **egységes és erős szövetkezeti intézményrendszert** ki kell építeni.

A nemzeti felelősséget vállaló politikai pártok, nem tervezhetik egy-egy szűk érdekcsoportnak alávetve az ország agrár-, és vidékfejlesztését. Mi a falvak és városok összetartozását valljuk, hiszen fejlett társadalom elmaradott, kiürült falvakkal nem képzelhető el. Ezen okok miatt nyíltan felvállaljuk az európai szövetkezés alapértékeit, s ezen belül támogatjuk a termékpályák minél nagyobb hányadának termelői tulajdonba kerülését.

Jelenleg Magyarországon a termelői szervezettség egyetlen termék, vagy ágazat vonatkozásában sem éri el az Európai Unió tagországaiban 25 évvel ezelőtt kritikusnak ítélt szervezettség minimumát. Ezen hiányosság miatt nem tudnak érvényesülni megfelelő hatékonysággal a termelők pozíciójának erősítésére, a zavarok elhárítására, illetve a piac fejlesztésére irányuló agrárkormányzati intézkedések.

A dán példa nálunk is követhető, járható út! Ezt mutatja az európai gyakorlatot a HANGYA hagyományokkal ötvöző, több, mint kétezer árubeszállító kisbirtokost és 38 kistelepülést integráló Móraalmi MÓRAKERT és számos hasonló tenni akaró szövetkezet gyakorlata. A termelői érdekérvényesítést felvállaló kormányzati akarattal gyorsan és tömegesen, minden ágazatra kiterjedően elterjeszhető a termékpályás szövetkezés módszere!

Egy válasz: Mindenre van itt pénz, ha a politika akarja!

Egy kérdés: Van-e erre politikai akarat?

Javaslat a teendőkre

Fontosnak tartjuk, hogy alapvetően tisztán piaci körülmények között, de a **hazai hagyományokon és a nemzetközi gyakorlaton alapuló szövetkezeti rendszerfejlesztés** megkapja a mindenkori kormányzat segítségét fejlesztő tevékenységéhez, amely véleményünk szerint nemcsak a **vidék**, hanem **az egész társadalom érdekeit** szolgálja. Ennek tükrében a következő stratégiai teendőkre hívjuk fel a figyelmet:

1. A hazai jogalkotásban a **szövetkezeti törvény** olyan módosítása, amely a **szövetkezetek nemzetközi elvein, az európai szövetkezeti társulásokról szóló jogszabály következetes érvényesítésén** keresztül közérthetővé teszi mindazokat a **társadalmi előnyöket**, és megszünteti gazdasági társaságokkal szemben jelenleg fennálló hátrányokat.
2. A **hazai gazdasági jogalkotásban** olyan szabályozók megalkotása, amelyek a - termelői önállóságot megőrző, és a közös piaci tevékenységüket **tagjai felé non-profit** módon ellátó - **szövetkezetek** számára főleg az adózáson keresztül **társadalmi előnyeiknek megfelelő kedvezményeket** nyújtanak, tagságukon keresztüli adózással a nemzeti adózási morált javítják.
3. A **szövetkezeti intézményrendszer** egyes ágazatok szerint szervezett olyan **projekt- rendszerű fejlesztése**, amely a főfoglalkozásúak mellett a részfoglalkozásúak számára is piaci kapcsolatot, biztos megélhetést nyújt. E fejlesztésekkel a hozzáadott érték növelését szolgáló **feldolgozó - kapacitások, logisztikai bázisok klaszter rendszerű felépítését** a beruházás-politika szerves részévé indokolt tenni. A fejlesztés során nemzetpolitika összefüggésében is célszerű a **határon átnyúló szövetkezeti kapcsolatok** tudatos építése.
4. A **pénzügypolitika és a szabályozók** olyan koherens rendszere szükséges, amely a vidék és az agrárágazat **finanszírozását és hitelezését** a nemzetközi versenytársainkhoz hasonló feltételekkel teszi lehetővé. A szövetkezeti rendszerfejlesztés általunk vázolt folyamatához erre legalkalmasabb szereplőként a vidéki beágyazottsággal rendelkező takaré- szövetkezeteket indokolt alkalmassá tenni.
5. Állami garancia mellett a termelők és pénzintézetek olyan közös szövetkezeti intézményének kiépítése szükséges, amely **termelői biztonságot az áruhitel megteremtésén keresztül is** garantálni képes.
6. A **feketegazdaság visszaszorításával** javítani kell az üzleti környezetet az átlátható gazdasági kereteket nyújtó - és ezáltal az áruforgalom nyomonkövethetőségére épülő - szövetkezetek pozícióinak helyreállítása érdekében.

7. **Az agrárágazati szabályozások és a foglalkoztatáspolitikai** olyan összhangját indokolt szövetkezeti keretekben kialakítani, amely a **részfoglalkozásúak** mai töredékkapacitásait is az **átlátható piac** részévé teszi.

8. **Az EU jogalkotásban** olyan döntések előmozdítása, amelyek a Közös Agrárpolitika további irányainak meghatározása során a gazdák lehetséges közvetlen pénzügyi támogatásán túl **a vidékfejlesztési intézkedéseken keresztül a termelői közösségek révén nyújt gazdasági stabilitást** a termelőknek a **termelői összefogások működésének, marketingjének ösztönzésével, természeti, egészségügyi és piaci kockázatvállalásának támogatásával.**

9. A szövetkezetekkel kapcsolatos eddigi tudatos félreinformálások és elhallgatások ellensúlyozására a jogi feltételek változtatása mellett szükséges **a gazdasági és társadalmi előnyeinek széleskörű tudatosítása** a már működő példák és a megváltozó környezeti feltételek alapján, különös tekintettel a generációváltás folyamatára.

A HANGYA Együttműködés ezeknek a stratégiai lépéseknek a részletes kidolgozásában kész együttműködni azokkal a társadalmi szereplőkkel, akik hasonló gazdaság- és társadalompolitikai célokat vallanak.

Budapest 2009. november 06.

„Egynek minden nehéz, sokaknak semmi sem lehetetlen” (gróf Széchenyi István)

E gondolat jegyében **várjuk és kérjük az alábbi elérhetőségekre észrevételeiket, javaslataikat 2009. november végéig** a vitaanyag véglegesítéséhez, ami a HANGYA Igazgató Tanácsának decemberi ülésének feladata lesz.

MAGYAR TERMELŐI ÉRTÉKESÍTŐ ÉS SZOLGÁLTATÓ SZERVEZETEK / SZÖVETKEZETEK HANGYA EGYÜTTMŰKÖDÉSE

1075 Budapest Károly krt 5/a Tel/fax: 413-1911;342-5723 E-mail: hangyakozpont@t-online.hu